

El - befiskning i bornholmske vandløb

1968 og 1979 - 85

Udgivet af: Bornholms amtskommune, Teknisk forvaltning, Østre Ringvej 1,
3700 Rønne, 1986, telefon (03) 95 21 23.

Journalnummer: 1986-8-75-11-000.

Sagsbehandler, tekst: Teknisk assistent Hans Ole Bech,
Biolog Klavs Nielsen.

Layout, tegninger og montage: Teknisk assistent Hans Ole Bech.

Skrivning: Forvaltningens sekretariat.

F O R O R D

Det påhviler amtsrådet at føre tilsyn med tilstanden i vandløb, søer og kystnære havområder samt at påse, at de recipientkvalitetskrav, som amtsrådet har fastsat, opnås og fastholdes.

Som led i dette tilsyn foretager forvaltningen såkaldt el-befiskning i vandløb for at vurdere fiskebestandenes størrelse og udbredelse i vandløbene. Sammen med andre undersøgelser i vandløbene, er disse undersøgelser med til at give grundlag for en vurdering af vandløbenes tilstand.

Nærværende rapport giver en oversigt over resultaterne af el-befiskning udført af forvaltningen i 1979-85. Desuden er medtaget resultater af el-befiskning foretaget af Danmarks Fiskeri- og havundersøgelser i 1968 og 1982.

Indholdsfortegnelse

Forord

1. Sammenfatning

2. Metode og omfang

3. Resultater

3.1.

Ørred

3.2.

Regnbueørred

3.3.

Ål

3.4.

Tre- og nipigget hundestejle

3.5.

Bæklampret

3.6.

Gedde, aborre, skalle og karudse

3.7.

Skrubbe

Litteraturliste

1. Sammenfatning.

I de bornholmske vandløb er der ved elbefiskning registreret 11 arter af fisk.

Af egentlige vandløbsfisk findes kun bæk-lampretten, som kendes fra de nedre dele af Bagge Å og Øle Å.

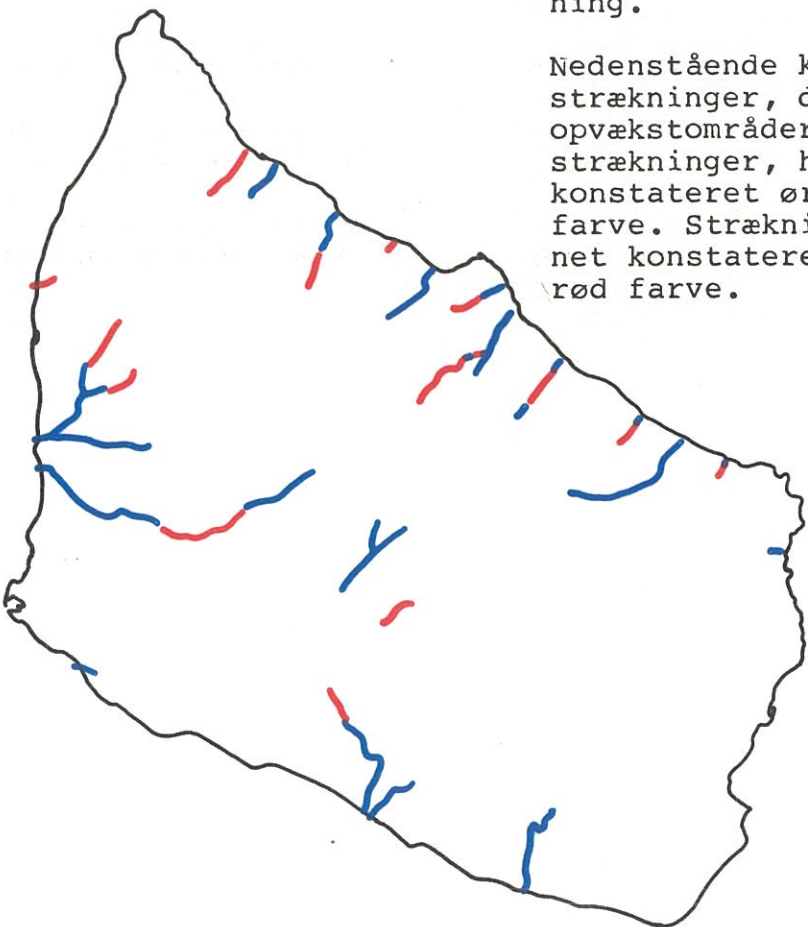
Vandrefisk som ål og ørred findes i de fleste af vandløbene. Ål findes sparsomt de fleste steder, hvorimod ørred ofte findes talrigt. Ørred er den eneste art i de bornholmske vandløb, der har væsentlig fiskerimæssig betydning.

De øvrige arter er "fællesarter", som både findes i stillestående og rindende vand. Kun de 2 arter af hundestejler har etableret selvreproducerende bestande i vandløbene. De øvrige arter træffes lejlighedsvis i vandløbene, idet de næppe er i stand til at formere sig i de relativt små og stærktstrømmende bornholmske vandløb.

Forholdet til recipientkvalitetsplanen.

I recipientkvalitetsplanen er 78,4 km vandløbsstrækning målsat som gyde- og opvækstområder for ørred. Heraf er der registreret ørred i ca. 50 km vandløbsstrækning.

Nedenstående kort angiver de vandløbsstrækninger, der er målsat som gyde- og opvækstområder for ørred. De vandløbsstrækninger, hvor der ved elbefiskning er konstateret ørreder, er angivet med blå farve. Strækninger, hvor der ikke har kunnet konstateres ørreder, er angivet med rød farve.

I nedenstående skema er der nærmere redegjort for de "røde vandløbsstrækninger" d.v.s. de strækninger, der er målsat som gyde- og opvækstområde for ørred, men hvor der ikke er konstateret ørred.

Vandløbets navn Navn	Strækninger	Årsag
2 Blykobbe Å	Tingsted Å fra sammenløbet til Kongstubbevej	Udtørring og regulering
3 Baggeå	Svartingedalen Samsingå fra Svalhøjvej til Duebjerggårds markvej	Manglende udsætning eller evt. udtørring Kræver nærmere undersøgelser
4 Kæmpeå	Fra havet til ca. 200 m opstrøms Borrelyngvej	Kræver nærmere undersøgelser
10 Møllebæk v. Tejn	Fra havet til Røvej	Kræver nærmere undersøgelser
15 Døndal Å	Fra 200 m opstrøms Røvej til Spellingemose	Udtørring og regulering
17 Vasebæk	Fra havet til ca. 200 m opstrøms Sdr. Strandvej	Kræver nærmere undersøgelser
19 Melsted Å	Fra ca. 200 m opstrøms Melstedvej t. Gudhjemvej	Kræver nærmere undersøgelser
20 Kobbeå	Spagerå fra Stavehøl til ca. 300 m nedstrøms Gudhjemvej og fra ca. 100 m opstrøms Gudhjemvej til ca. 2.000 m opstrøms	Manglende udsætning Regulering
23 Kelse Å	Fra ca. 300 m opstrøms havet til ca. 200 m nedstrøms Nybrovej	Landbrugsforureninger. Manglende udsætning
26 Sølystbæk	Fra ca. 100 m opstrøms Randkløvevej t. Buskevej	Kræver nærmere undersøgelser
28 Vaseå	Fra ca. 300 m opstrøms Randkløvevej til Østermarievej	Forurening fra 2) Brændesgårdshave og udtørring.
41 Læså	Fra Vasegårdsvej til Bodelyngsvej. Nydams Å fra sammenløbet med Læså til fårebyvej.	Forurening fra 3) Aakirkeby rensningsanlæg. Udtørring

1) 2) 3) se næste side

- 1) I 1980, 81 og 82 er den konstateret flere større udledninger af møddingsvand m.v. Disse udledninger har medført, at ørredbestanden er reduceret og i 1981 helt udryddet.

Forvaltningen har i samarbejde med kommunen fået bragt alle konstaterede udledninger til ophør.

- 2) I forbindelse med amtskommunens tilsyn med vandløbenes forureningstilstand har man, senest i sommeren 1985, konstateret, at spildevand fra Brændesgårdshaven belaster en strækning af Vase Å.

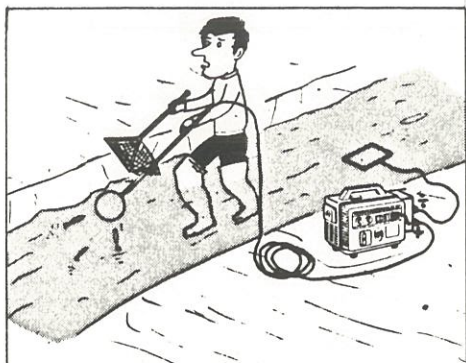
Amtsrådet agter at give påbud om fremover at rense spildevandet fra haven, således at belastning af vandløbet undgås.

Dette er vedtaget på teknisk udvalgs møde i januar 1986. Ejeren er orienteret, men har ikke fremsendt bemærkninger til sagen. Påbudet ventes givet i 1986.

- 3) I spildevandsplanen for Aakirkeby kommune er denne udledning planlagt nedlagt i 1987. Spildevandet vil herefter blive ledt via en afskærende ledning til havet.

2. Metode og omfang.

Ved hjælp af elbefisknings-apparaturet skabes i vandet et spændingsfelt, som tvinger fisken til at svømme hen mod "fiskestangen", hvor den tages med ketcheren.

Ved hjælp af el-befiskningsapparat kan størrelsen og sammensætning af fiskebestanden i vandløbene registreres. På udvalgte stationer afsøges en strækning på ca. 50 m, eventuelle fisk fanges, måles og genudsættes. Fiskeri ved hjælp af el er særdeles effektivt. Ved en enkelt afsøgning fanges normalt ca. 75% af bestanden.

Nedenstående skema giver en oversigt over antallet af stationer fordelt på år.

Vandløb	år	68*	79	80	81	82	82*	83	84	85
2 Blykobbe Å		2	2			8	5	16	2	
3 Baggeå		7	12				8			13
4 Kæmpeå		2					2			
8 Kampeløkke Å					2	1	3			
9 Bakkebæk										
10 Møllebæk		1								
11 Tejn Å		2	3	3			3			
14 Møllegård Bæk		2	2				3			
15 Døndal Å		3	1				3			
17 Vasevæk		2					2			
18 Bobbeå		3					4			1
19 Melsted Å		1					1			
20 Kobbeå		4	3		3	2	4			2
23 Kelse Å		2	2		2	4	3			4
26 Sølystbæk		1					1			
27 Gyldenså		2	4	5			5			6
28 Vaseå		2					2		1	
30 Skovsholm bæk		1	1							
32 Søbæk						2				
35 Munkebæk						1				
36 Dammebæk		1				3				
37 Øle Å		4	4			1	3	8	4	
38 Henrike bæk		1						1		
39 Hullebæk		1								
40 Grødby Å		2	4				3			
41 Læså		5				4	4	6	3	
43 Lilleå		1	1				1			
44 Vellens Å			2			1				
I alt		53	41	8	7	27	60	31	12	26

*Undersøgelser foretaget af Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser

Gydemodne ørreder vandrer fra havet op i vandløbene i november, december og januar måned. Gydningen finder sted kort efter ankomsten til gydebankerne.

Æggene klækkes om foråret og ynglen bliver den første sommer op til 10 cm lange (1-års ørreder). Næste sæson opnår ynglen en længde på op til ca. 20 cm (2-års ørreder), hvorefter de vandrer ud i havet. På grund af den naturlige dødelighed er bestanden af 1-års ørreder væsentlig større end 2-års ørreder.

3. Resultater.

3.1. Ørred.

På efterfølgende 4 kort er vist bestands-tætheden og udbredelsen af ørred i 1968 og i perioden 1979-85.

I de tilfælde, hvor et vandløb er undersøgt flere gange i perioden 1979-85 er resultatet af de enkelte undersøgelser sammenholdt, således at kortene viser den størst registrerede tæthed og udbredelse.

På grundlag af de fysiske forhold på strækninger mellem de befiskede stationer er der foretaget en vurdering af udbredelse og bestandstæthed. Således anses de enkelte stationer for repræsentative for en længere strækning af vandløbet.

Kortene viser udbredelse og tæthed af henholdsvis 1-års fisk (5-10 cm længde) og 2-års fisk (11-20 cm længde). Der er også konstateret enkelte større fisk, som ikke er medtaget på kortene.

Ved sammenligning af kortene fra 1968 og 1979-85 ses, at udbredelsen af ørred i perioden er øget i Gyldenså og Muleby Å. Dette skyldes forbedring af vandkvaliteten, idet en del større udledninger af mekanisk rensset spildevand er blevet bragt til ophør.

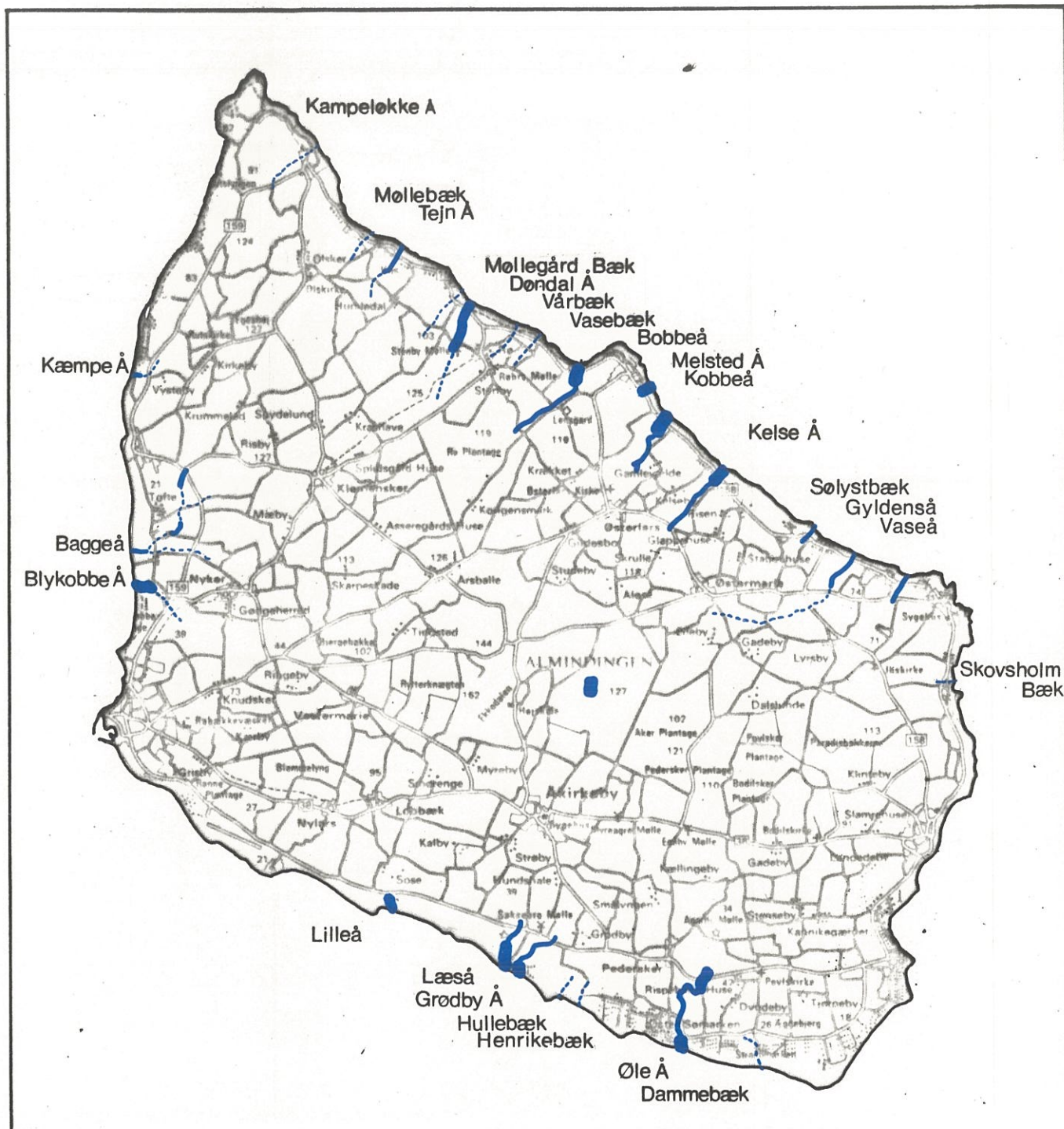
For de strækninger som er befisket i 1979-85, men ikke i 1968, kan det ikke afgøres om udbredelsen er ændret fra 1968 til 1979-85. Dette gælder for strækninger af Blykobbe Å, Tingsted Å, Grødby Å og Låså.

I de øvrige vandløb synes der ikke at være sket væsentlige ændringer i udbredelse og tæthed imellem de to undersøgelsesperioder.

I perioden 1979-85 er udbredelsen af ørred øget på strækningen fra Nørrevad Bro til Bukkevad Bro. Den øgede udbredelse skyldes sandsynligvis ophør af landbrugsforureninger. I de øvrige befiskede vandløb er det på det foreliggende grundlag ikke muligt at påvise ændringer i udbredelse og tæthed.

1-års ørred 1968

- Over 50 stk. 1-års ørred pr. 100 m²
- Under 50 stk. 1-års ørred pr. 100 m²
- Strækning, hvor der ikke er konstateret 1-års ørred.

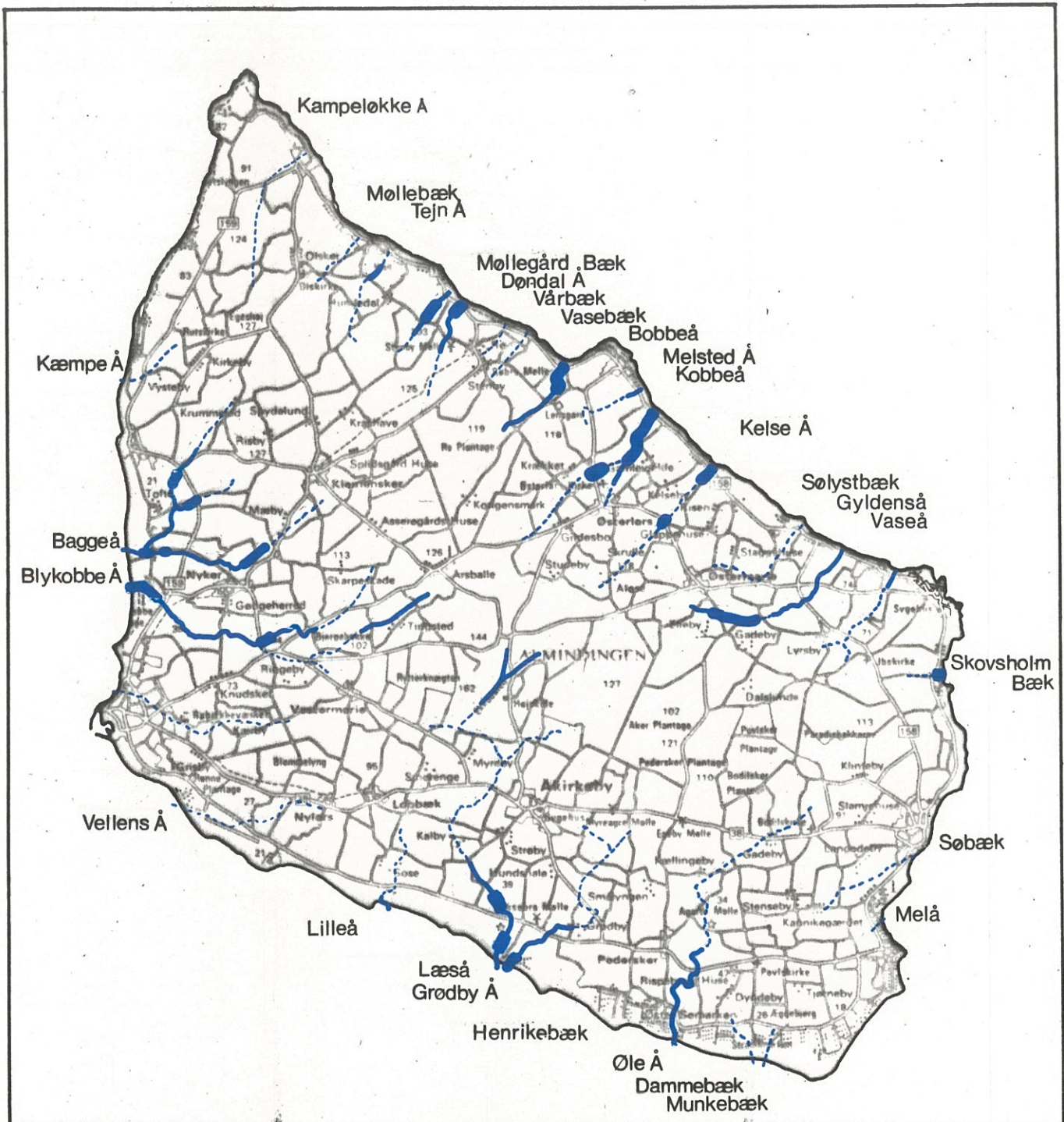

2-års ørred 1968

- Over 20 stk. 2-års ørred pr. 100 m²
- Under 20 stk. 2-års ørred pr. 100 m²
- Strækning, hvor der ikke er konstateret 2-års ørred.

1-års ørred 1979-85

- Over 50 stk. 1-års ørred pr. 100 m²
- Under 50 stk. 1-års ørred pr. 100 m²
- Strækning, hvor der ikke er konstateret 1-års ørred.

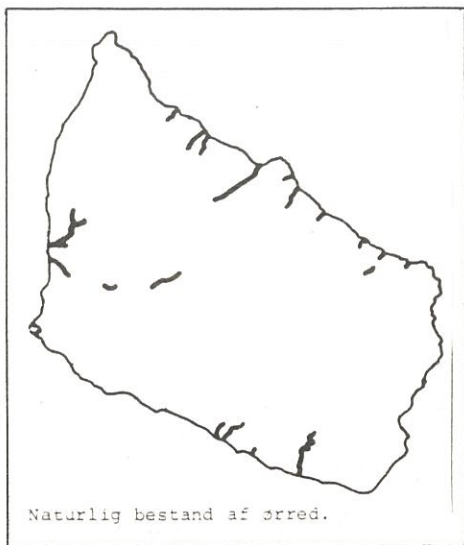

2-års ørred 1979-85

- Over 20 stk. 2-års ørred pr. 100 m²
- Under 20 stk. 2-års ørred pr. 100 m²
- Strækning, hvor der ikke er konstateret 2-års ørred.

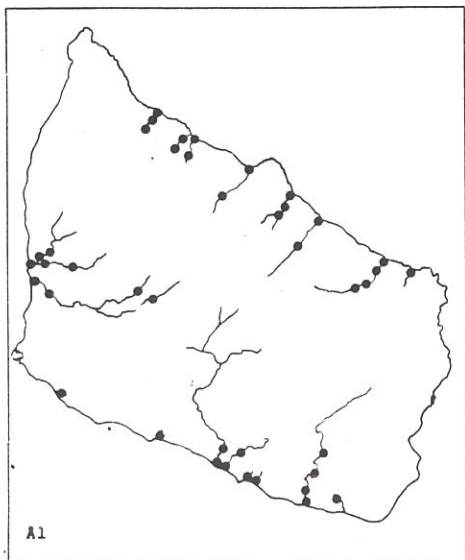

Regnbueørred er en nordamerikansk ørred, der på grund af sin væksthastighed er velegnet til opdræt i dambrug.

I sommerperioden vandrer åleyngel (glasål) fra havet op i vandløbene. Her og i søer vokser ålen op til kønsmoden størrelse, hvorefter den vandrer tilbage til havet for at gyde.

Udsætninger supplerer den naturlige bestand.

Sportsfiskerforeningerne udsætter årligt ca. 100.000 stk. ørredyngel i de bornholmske vandløb efter en af fiskeriministeriet udarbejdet plan. Udsætninger har til formål at supplere den naturlige bestand, hvor den på grund af spærringer, manglende gydepladser eller regulering m.v. er reduceret eller mangler.

Enkelte år er udsætningen af yngel ikke foretaget, hvorefter det er muligt at bedømme den naturlige bestands størrelse.

Hosstående kort viser de vandløbsstrækninger, hvor der er konstateret en naturlig bestand af ørred.

3.2. Regnbueørred.

I 1968 er der i Nydams Å konstateret regnbueørred. Disse fisk stammer fra udsætning ved Svinemosen.

Endvidere er der i 1982 konstateret enkelte regnbueørreder på de nederste strækninger i Blykøbbe Å, Baggeå, Øle Å og Læså. Disse stammer sandsynligvis fra havdambrug på Sydbornholm.

3.3. Ål.

Ål er fundet stort set i de samme vandløb i 1979-85 som i 1968. Af undtagelser kan nævnes Vaseå, Møllegård Bæk og Dammebæk, hvor der kun blev fundet ål i 1968. I Vellens Å, hvor der også er fundet ål, er der ikke fisket i 1968. Generelt er der kun fundet små bestande og færrest i 1979-85.

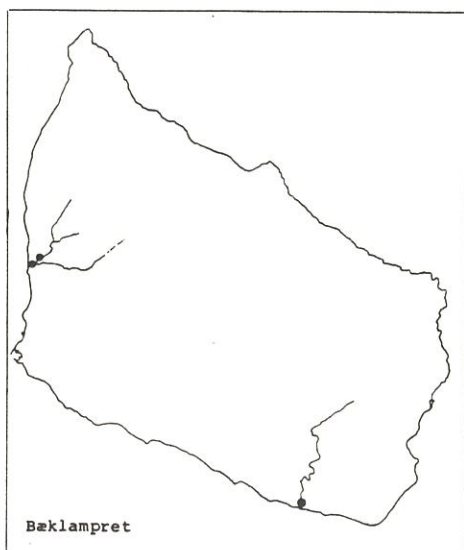
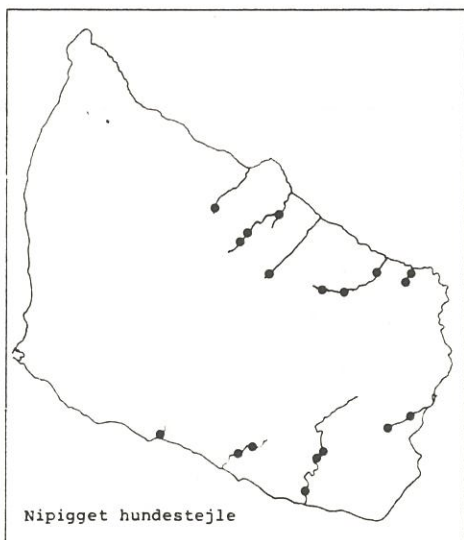
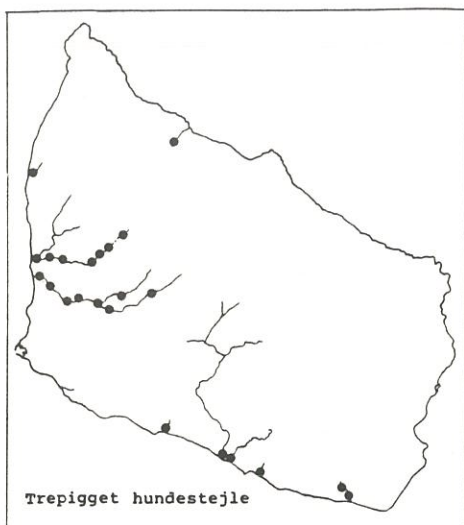
Kortet angiver på hvilke stationer der er konstateret ål i 1968 og 1979-85.

3.4. Tre- og nipigget hundestejle.

Af kortene fremgår at trepigget hundestejle er fundet på Vest- og Sydbornholm, hvorimod den nipiggede hundestejle er fundet på Østbornholm. På Sydbornholm er der dog en overlappning i de to arters udbredelse. Her synes trepigget hundestejle at være den mest kystnære.

Mønsteret i de to arters udbredelse på Bornholm kræver dog nærmere undersøgelser.

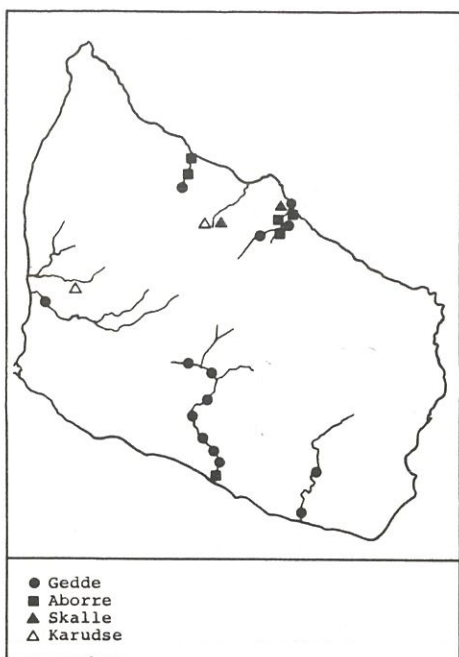
3.5. Bæklampret

Bæklampretten er fundet i Bagge Å og Øle Å både i 1968 og 1979-85.

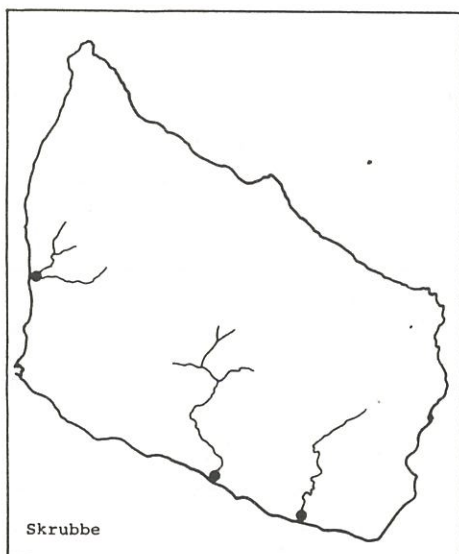
3.6. Gedde, aborre, skalle og karudse

Disse arter lever fortrinsvis i søer og større langsomtflydende vandløb. I de bornholmske vandløb, som er små og hurtigt strømmende, kan man ikke regne med, at disse arter etablerer egentlige selvreproducerende bestande. Forekomst i de bornholmske vandløb må hovedsagelig tilskrives udvandring fra søer i vandløbenes oplande.

3.7. Skrubbe

Skrubbe findes på de kystnære strækninger af Baggeå, Dammebæk og Øle Å. Arten er kendt for at vandre fra havet op i vandløb, men yngler i salt- og brakvand.

Litteraturliste

"Udsætningsplan for de bornholmske ørredvande"
Danmarks fiskeri- og havundersøgelser.
1983.

"Vandløb" Undersøgelser og resultater 1977-79, BATF. 1983.

"Vellens Å Undersøgelser og resultater 1979-81, BATF. 1983

"Vandløb" Undersøgelser og resultater 1980, BATF. 1981.

"Vandløb" Undersøgelser og resultater 1981-82, BATF. 1982.

Forslag til recipientkvalitetsplan, BATF. 1985.

